

Observatori de
DESENVOLUPAMENT ESTRATÈGIC
a Catalunya

Documents de Prospectiva i Estratègia

Número 2
Desembre 2002

OPCIONS PER AL DESENVOLUPAMENT
ESTRATÈGIC A CATALUNYA

Generalitat
de Catalunya

La sèrie de documents de prospectiva i estratègia és una iniciativa de l'Observatori de Desenvolupament Estratègic a Catalunya (ODECAT) i el Pla Governamental CAT 21 de la Generalitat de Catalunya. El seu objectiu és el d'impulsar un procés de reflexió prospectiva i estratègica d'abast territorial per al país en un horitzó de futur. Aquesta iniciativa neix del convenciment profund que davant dels formidables canvis als que estem assistint, cal fomentar la reflexió a mig i llarg termini, que fugi de les conjuntures del moment.

El Departament de la Presidència no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors d'aquests treballs.

<http://www.odecat.net>

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Pla Governamental CAT 21

<http://www.gencat.net/cat21>

ÍNDEX

1. Introducció	4
2. Perquè cal tenir una estratègia?	5
3. Quin futur per a Catalunya?	6
4. Una estratègia requereix quatre components claus.....	7
5. L'estratègia pot prendre múltiples formes.....	10
6. Fases següents	12
7. Aquest document és resultat d'un esforç cooperatiu.....	13

INTRODUCCIÓ

Els canvis profunds que han transformat la població, la mobilitat, l'economia i el medi ambient de Catalunya en els darrers vint anys demanen una resposta adequada per part del Govern de la Generalitat. Aquesta tendència al canvi, lluny d'aturar-se, sembla destinada a continuar i planteja una disjuntiva important per a tots els catalans: hauríem de deixar la successió d'aquests canvis a l'atzar i la improvisació o bé, per el contrari, hauríem de ser capaços d'anticipar-los i gestionar-los?

El gruix del creixement de la població catalana s'està concentrant en l'àrea metropolitana de Barcelona i en alguns nuclis urbans del territori. Les infraestructures de transport han delimitat uns corredors regionals clars per facilitar la mobilitat de persones i mercaderies per ferrocarril, autopistes, ports i aeroports. La força econòmica i laboral del país està evolucionant des d'una base històrica industrial i agrícola cap a les indústries de serveis i aquelles basades en la nova economia del coneixement. El medi ambient de Catalunya continua oferint un atractiu saludable com a lloc per viure, treballar i esbargir-se, però alguns ecosistemes s'han vist negativament afectats per un desenvolupament urbà incontrolat i una explotació agrícola desaforada.

Reconeixent els nous reptes que aquests canvis representen, la direcció del Pla Governamental CAT 21, en col·laboració i cooperació amb d'altres unitats del Govern com ara la Secretaria de Planificació Territorial i la Direcció General d'Administració Local, ha iniciat una reflexió per preparar unes opcions per al desenvolupament estratègic de Catalunya que orientin el creixement del país en els propers vint anys. Prenent com a exemple l'àrea de l'anomenat "corredor" del mediterrani, des de Figueres i l'Empordà fins a l'eix Amposta-Tortosa i el Delta de l'Ebre, caldria determinar quins són els elements essencials i les opcions reals d'una estratègia. Els continguts d'aquesta proposta es sintetitzen en el present informe.

2. PER QUÈ CAL TENIR UNA ESTRATÈGIA?

Malgrat els canvis importants en la població, la mobilitat i l'economia de Catalunya, no s'ha instal·lat una sensació de crisi en el conjunt del territori. Majoritàriament molts catalans gaudeixen d'un entorn saludable, es senten segurs a les seves localitats i tenen garantit l'accés a bens i serveis de primera necessitat. Tanmateix, les coses que els catalans valoren poden veure's afectades si el creixement i el desenvolupament incontrolat malmeten el medi ambient i els estils de vida de les persones. Una visió estratègica que orientés el creixement i el desenvolupament de Catalunya en els propers vint anys, ajudaria els catalans a:

- **Fixar-se en els valors**

Una estratègia de desenvolupament identificaria els aspectes que els catalans valoren més, com ara el medi ambient, les oportunitats econòmiques, la diversitat cultural i l'elecció del lloc de residència. Una visió estratègica d'aquestes característiques equiparia i guiaria el Govern de la Generalitat i la resta d'administracions locals i comarcals, les organitzacions no governamentals, fundacions privades, grups d'interès i associacions d'empresaris i ciutadans per defensar els mateixos valors en la planificació del desenvolupament futur del país.

- **Preservar i protegir els recursos**

Catalunya té un conjunt de parcs i d'altres àrees naturals i ecològiques que són envejades des de molts altres territoris. Mentre el país creix, la necessitat de conservar i millorar aquestes àrees ambientals i d'esbarjo també creixerà. Una visió estratègica podria ajudar a identificar aquestes necessitats de manera que les millors localitzacions podrien ser mantingudes per a les properes generacions. Catalunya té també un extraordinari patrimoni natural, cultural i històric. Una estratègia podria donar prioritat a aquests recursos de manera que fossin preservats i protegits.

- **Prendre la iniciativa**

Resoldre problemes és sovint més costós que prevenir-los en un primer moment. Una visió estratègica permetria a la Generalitat prendre la iniciativa per identificar i adreçar necessitats abans de que esdevinguin problemes. Aquestes activitats podrien incloure: enfortir la vitalitat de les economies locals i comarcals del país mitjançant inversions en habitatge, mobilitat, i d'altres iniciatives; ajudes en la planificació local i guies per al desenvolupament residencial; així i com l'alliberament d'espais oberts per a futurs equipaments com ara parcs, escoles, abocadors, etc.

- **Oferir previsió**

Una estratègia oferiria una visió consistent i previsible de les necessitats del país i de les seves prioritats que seria alhora útil i compartida per a la resta d'administracions locals i comarcals, així i com els interessos empresarials. Una visió estratègica fixaria l'acció de govern en resultats i eficiència incrementant les possibilitats de col·laboració per trobar objectius comuns i establir prioritats més entenedores i compatibles per al conjunt del país.

- **Optimitzar els recursos**

Les decisions de finançament i les inversions públiques resultants poden de vegades ser contraproductes, conduir cap a la ineficiència i a l'assumpció de costos addicionals per part del Govern de la Generalitat. A través d'una estratègia definida el Govern pot dirigir millor els seus esforços cap a necessitats definides pels ciutadans. Tenir uns objectius i unes prioritats definides permetria als diferents departaments optimitzar les inversions monetàries i de personal, així i com treballar cooperativament per proveir uns serveis millors i més eficients.

- **Adreçar problemàtiques de conjunt**

Tota localitat té reptes i preocupacions que afecten el conjunt de la població. Així mateix moltes d'aquestes preocupacions són comuns a d'altres poblacions d'un mateix territori, el que fa difícil identificar i solucionar problemes perquè les aproximacions poden ser segmentades i els recursos limitats. Una estratègia permetria aproximar temes que afecten a més d'una localitat o territori. També facilitaria la col·laboració en molts esforços de planificació com ara els recursos hidrològics, el transport públic o les infraestructures de tele-comunicacions per obtenir solucions integrades.

3. QUIN FUTUR PER A CATALUNYA?

Davant la naturalesa canviant del país, els ciutadans tenen plantejat un paraigua d'opcions considerable. D'una banda hi ha la possibilitat de no fer res i de permetre l'aflorament de respostes individuals i governamentals enfrontades a assumptes tant importants com la immigració i el mercat laboral, l'economia o la racionalització de les inversions. D'altra banda hi ha la possibilitat de reconèixer la inestabilitat d'aquest canvi i fer la diagnosi de en quin lloc ens trobem i cap a on volem anar, i planificar com arribar-hi.

Qualsevol esforç per gestionar el canvi ha de començar pels ciutadans de Catalunya i les seves comunitats locals, ja que són ells els que prenen la majoria de decisions que afecten la utilització del sòl i defineixen els propis patrons de desenvolupament. La Generalitat pot oferir guiatge, suport i recursos per a les poblacions que triïn organitzar el seu creixement. Però els ciutadans, i els governs locals, els grups d'interès, promotors econòmics i d'altres agents socials, han d'actuar com a catalitzadors d'aquest creixement, incloent la definició d'una estratègia que incorpori les seves contribucions al debat i els efectes resultants.

4. UNA ESTRATÈGIA REQUEREIX QUATRE COMPONENTS CLAU

Catalunya no és l'únic país que s'enfronta a les conseqüències dinàmiques que imposen el creixement econòmic i el desenvolupament social. Molts altres països, estats i regions d'arreu del món, especialment a Austràlia, Canadà i els Estats Units, han triat de fer front a aquest creixement i han planificat estratègicament el seu desenvolupament. Els seus esforços mostren com les millors estratègies són les derivades del desig i l'ambició de la pròpia gent. Aquests exemples també mostren que tot i que les estratègies poden prendre formes molt diferents, han d'incloure alguns elements essencials. Aquests són:

- **Visió i objectius**

La visió i els objectius són la base d'una estratègia de desenvolupament, perquè defineixen com haurien de ser el país i les seves comunitats locals en el futur.

- **Oberta a tothom**

Tots els catalans tenen un paper a jugar en una estratègia de desenvolupament del país, i el seu suport és essencial per a l'èxit de l'estratègia.

- **Avaluació de l'èxit**

L'avaluació continuada dels resultats de l'estratègia és d'una gran importància. Uns objectius clars permeten la identificació d'indicadors vàlids per avaluar com s'està implementant l'estratègia i de quina manera el país avança cap els objectius desitjats.

- **Inventariar els reptes**

Comptabilitzar tots els reptes, tant a nivell local i comarcal com del conjunt del país, impulsa la gent a prendre partit i identifica punts claus que han de ser incorporats a l'estratègia.

5. L'ESTRATÈGIA POT PRENDRE MÚLTIPLES FORMES

Hi ha moltes opcions possibles per a una estratègia de desenvolupament del país, cadascuna amb diferents nivells de participació per part de la Generalitat, els Ajuntaments i els Consells Comarcals. Aquestes opcions poden existir independentment o bé construir-se les unes en relació amb les altres. Les opcions per al desenvolupament estratègic de Catalunya les hem agrupades de la manera següent:

- **Elaborar una guia de polítiques públiques**

Seria un document de visió i objectius que definiria les preferències i les prioritats que els catalans tenen per al futur del país. Donaria a més a més direcció al Govern de la Generalitat, i les administracions locals i comarcals que l'utilitzessin, en tasques de planificació i de presa de decisions.

- **Establir convenis tècnics i de finançament**

Configurarien diverses formules de suport i assistència per fomentar que les comunitats locals i comarcals orientin el seu futur voluntàriament. Convenis voluntaris entre comunitats veïnes i el Govern de la Generalitat podrien fer front a problemes que traspassen fronteres administratives. Aquesta opció establiria també objectius, assistència tècnica i recursos econòmics per a les comunitats locals que iniciessin processos de planificació estratègica.

- **Elaborar una guia d'inversions**

Aconseguiria anivellar com els departaments de la Generalitat distribueixen les seves inversions entre les comunitats locals i comarcals de Catalunya. Oferiria també una guia proactiva de seguiment d'inversions per al conjunt del territori, incloent el manteniment, construcció, desenvolupament, protecció o adquisició de sòl i infraestructures. Seria un filtre per fixar uns criteris mínims per avaluar i aprovar peticions d'inversions. Finalment, la guia, també podria determinar de quina manera els impostos i d'altres polítiques fiscals ajuden o entorpeixen el desenvolupament.

- **Requerir la planificació estratègica a nivell local**

Aquesta opció asseguraria que cada comunitat local desenvolupa un pla estratègic de manera coherent amb la visió, objectius i planificació definida des del Govern.

- **Elaborar un pla estratègic per al conjunt del país**

Afectaria la utilització general del sòl i les decisions de desenvolupament fetes per les administracions locals i comarcals. Es requeriria a més a més la consistència de tots els plans a nivell local i comarcal amb el pla estratègic general de Catalunya.

6. FASES SEGÜENTS

Aquesta perspectiva ha de considerar-se com un treball en continua evolució que proposa opcions per al desenvolupament estratègic del conjunt del país, i ofereix una mostra de com seria aquesta estratègia. No és en si mateix un pla estratègic. Degut al temps i la escassetat de recursos alguns aspectes requerits per la legislació vigent no es troben explicitats. Aquests elements s'haurien d'incloure en les properes fases de desenvolupament de l'estratègia. En les fases següents Catalunya ha de:

- **Definir** una visió i uns objectius
- **Consensuar** el tipus d'estratègia a desenvolupar
- **Determinar** un procés i els passos consegüents
- **Comptabilitzar** recursos per al desenvolupament de l'estratègia

7. AQUEST INFORME ÉS RESULTAT D'UN ESFORÇ COOPERATIU

L'informe "Opcions per al desenvolupament estratègic de Catalunya" ha estat preparat per la Direcció del Pla Governamental CAT 21 que impulsa, amb la col·laboració amb la Secretaria de Planificació Territorial i la Direcció General d'Administració Local, l'Observatori de Desenvolupament Estratègic a Catalunya (ODECAT).

El Pla Governamental CAT 21 i l'Observatori de Desenvolupament Estratègic estan interessats a desenvolupar un pla de gran abast per al futur de Catalunya, estimulant la participació pública i privada en aquest procés, i coordinant activitats amb d'altres departaments i unitats del Govern de la Generalitat.